EXERCITATIONEM MEDICAM
AD TEXT. XXII. SECT. II. LIB. II.
EPID. HIPPOCR.
DE

FLUORE MULIEBRI

IN ILLUSTRI
QUÆ BASILEÆ RAURAC. EST
ACADEMIÂ
COELESTI HOMINUM ARCHIATRO PRÆSIDENTE
AUTHORITATE ET CONSENSU
SAPIENTISSIMORUM PATRR.
AMPLISS. MEDICORUM COLLEGII
PRO IMPETRANDIS SUMMIS
IN ARTE
HONORIBUS ATQUE PRIVILEGIIS
PUBLICO
ERUDITORUM EXAMINI
SISTIT
H. L. Q. S.
CHRISTOPHORUS HELVIGIUS
ANCLAMENSIS POMERANUS
ANNO SALUTIS M DC LXVI.
MENSIS APRILIS DIE XXVIII.

BASIL. TYPIS JOH. JACOBI DECKERI
ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

460/25
RPJCB

I. N. D. N. J. C. A.

Hippocr. II. Epidem. Sect. 2. t. 45. 46. 47. 48.
edit. Lind.

Θυγατέρας τεκούσης διδύμους καὶ δυστοκησάσης καὶ οὐ πάνυ καθαρθείσης ἐξῴδησεν ὅλη. ἔπειτα ἡ γαστὴρ μεγάλη ἐγένετο. τὰ δ' ἄλλα ἐταπεινώθη. καὶ ἐρυθρὰ εἶη μέχρι τοῦ ἕκτου μηνός. ἔπειτα λευκὰ κάρτα πάντα ἤδη τὸν χρόνον. πρὸς δὲ τ' ἀφροδίσια οἱ ῥόοι ἔβλαπτον καὶ οἱ ἄκρητα ἐρυθρὰ ἱκνεύμενα ἴε.

FIlias parientis gemellas & difficulter parientis & non admodum purgatæ intumuerunt tota. Poſtea Venter magnus factus, cætera autem imminuta. Et rubra erant ad ſextum uſque menſem. Poſtea alba admodum omni reliquo tempore. Veneris in uſu nocuerunt ei fluores, & impermixta ei rubra ſtato tempore prodierunt.

Ε Ξ Η Γ Η Σ Ι C.

§. 1.

PRæſens HIPPOCRATIS Locus è Libro variè mutilato quàm variè ab Antiquis etiam explicatus ſit, prolixè recenſere nolo; Curioſus enim facilè diſcet è procemio, quod Comm. in VI. Epid. præfixit GALENUS: Meam ſaltem mentem breviter, luculenter tamen exponere & HIPPOCRATIS genuinam eruere conabor.

§. 2. Deſcribit hic Mulierem Fluore laborantem, quia ἐρυθρὰ καὶ λευκὰ κάρτα, iſta μέχρι τοῦ ἔκτου μηνὸς, hæc πάντα τὸν χρόνον prodierunt. Quoties enim tale quid contingit, dicitur Morbus Antiquorum, aliis ῥοῦς γυναικεῖος, *fluor muliebris*, HIPPOCRATI autem ſæpiùs ſimpliciter ῥόος, *fluor*, aut cum additione, λευκὸς, ἐρυθρὸς, πυῤῥὸς, *albus, ruber, fulvus*, pro diverſit. materiæ fluentis.

§. 3. Τεκούσης, inquit, & hâc voce Sexum & Vitæ genus oſtendit. Mulier itaque & puerpera fuit, adeoq; è numero Corporum Non-ſanorum Medicis dictorũ. Quamvis enim ſana videantur & dicantur, quæ ὀρθοστάδια, propriè tamen non ſunt, quia nemo tàm felicem degit vitã, quin aliquid patiatur, vel ad facilè patiendũ diſponatur. *Euripid.* Iphigen. in Aulide. θνητῶν δ' ὄλβιος εἰς τέλος οὐδεὶς οὐδ' εὐδαίμων, οὔπω γὰρ ἔφυ τις ἄλυπος. QUINTUS CALABER Paralip. Hom. VII. v. 83.

— — Μερόπων γὰρ πανόλβιος οὔτις ἐτύχθη
Ἐς τέλος, ἐξ ἀρχῆς δ' ἑτέρῳ ἑτέρ' αἰτιόωσι.

Puerpera autem, cùm adeò jam affecta & paſſa ſit, ut lecto affigatur ac κλινήρης, ægra, & ἄεργος fiat, ſi non inter propriè ægrotantes, neque enim partus præter naturam diſpoſitio eſt, ſaltem inter Non-ſanos, hoc eſt, Morbis vitâ obnoxios rectè collocatur.

§. 4 Uti autem omnem partum inſignis Virium proſtratio ſequitur ob exhauſtos Dolorum vehementiâ ſpiritus, ita dubio procul propter majorem in partu difficili & Dolorem & Spirituum diſſipationem, ſequetur major ad varia morborum genera proclivitas. Difficulter autem NOSTRAM peperiſſe ait Hipp. voce δυστοκησάσης.

§. 5. Nec fruſtra quoque θυγατέρας peperiſſe διδύμους dixit, qui non niſi oracula ſcripſit, ſed his ipſis δυστοκίας cauſam involvit. ARISTOTEL. VII. Hiſt. Anim. 4.

ὡς ἐπὶ

ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ῥᾷον ἀπαλλάττουσιν αἱ τὰ ἄρρενα κύουσαι, καὶ μᾶλλον μετ' εὐχροίας διατελοῦσιν. ἐπὶ δὲ τῶν θηλειῶν τοὐναντίον. ἀχρούστεραι γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ βαρύτερον διάγουσι. Et paulò poſt ait: τὰ ἄρρενα τίκτεσθαι τάχιον, τὰ δὲ θήλεα βραδύτερον. καὶ τὸν πόνον ἐπὶ μὲν τοῖς θήλεσι συνεχῆ καὶ νωθρότερον. ἐπὶ δὲ τοῖς ἄρρεσιν ὀξὺν μὲν, πολλῷ δὲ χαλεπώτερον εἶναι.

§. 6 E quibus, licèt videatur colligi difficiliorem marium partum eſſe, nihilominùs aliter, benè rem conſideranti, patebit. Quamvis enim acutior à maribus & moleſtior dolor fiat, non tamen propterea partus difficilior, imò potiùs facilior erit. Robuſti quippe fœtus & ad partum impetu quaſi pungente ruentis teſtimonium eſt. At verò quævis novit Muliercula, dolore maximè ſæviente maximè nitendum eſſe, ut ita ſuo nixu fœtûsq; ipſius impetu facilior edatur partus. Imò nôrunt difficilimos eſſe non tam qui multo dolore, quàm multo exeunt tempore, quibus ceſſante ὀδύνῃ in anguſto ſpes eſſe ſolet. Difficilior igitur feminæ partus eſt, ſi dolorem continuum & obſcuriorem facit, ſigno imbecillitatis, ob quam impetu agere nequit, ſed longiori temporis ſpiramento moleſtat.

§. 7. Difficilis autem feminæ partus fit ob duplicem imbecillitatem, Fœtûs & Matris ipſius. Fœtûs; quia feminæ maribus imbecilliores. Nec quidquam robuſtiores nonnullæ obſtant. Fieri comparatio debet non maris imbecillis cum femina robuſta, ſed robuſti cum robuſta, & ſic marem feminâ ſemper invenies robuſtiorem; propterea addit ARIST. I. Pol. 8. εἰ μή που συνέστηκεν παρὰ φύσιν. Omnium enim conſenſu calidior eſt mas, & ut eſt VII. Hiſt. anim. 4. κίνησιν παρέχει ἐν τῷ σώματι μᾶλλον τοῦ θήλεος. Argumento ipſa eſt formatio; Puellus enim diebus triginta, puella quadraginta duobus abſolvi creditur. Si magis movetur puel-

lus, magis quoque partum accelerat, femina verò minùs nixui auxiliatur, ideoq́ue partum producit & reddit difficiliorem.

§. 8. Matris imbecillitas accedit; quia puellam geſtantes ſunt ἀῤῥωστότεροι, ob ſpirituum in ſanguine inopiam, quam digito quaſi monſtrat corporis illa βαρύτης, & multùm promovet vitioſorum ſuccorũ copia. Mares enim calore & majore & vegetiore rectiùs & operantur & alimentum digerunt femellis, quas plura relinquere excrementa, ſelecto ob calidi imbecillitatem puriſſimo ſanguine, ſana ratio dictat.

§. 9. Quoniam igitur femella cum difficultate prodit in lucẽ, & rectè ἀχυμένη καὶ μογοστόκος dicitur Nonno Dionyſ. L. XLI. p. 1076. intendi eam à Gemellis negare nemo poteſt. Uti enim mulier, noſtris ſaltem locis, ab omni partu ſimpliciter, & à femina magis, ita à gemellis maximè, ob repetitos labores debilitatur.

§. 10. Expoſitis jam προφάσεσι ſeu ægrotandi diſpoſitionibus acceſſit in NOSTRA, quòd non admodum fuit purgata, οὐ πάνυ καθαρθεῖσα. GALENUS ad aph 72. V. explicans τὸ οὐ πάνυ; διὰ τοῦτ᾽ οὖν, inquit, προσέθηκε τῷ λόγῳ τὸ οὐ πάνυ, τὸ μὲν διηνεκὲς τῆς ἀποφάσεως κωλύων, ἐνδεικνύμενος δ᾽ ὡς τὸ πολὺ γίνεσθαι τὸ προειρημένον. Quamvis igitur hoc loco eâdem voce uſus ſit HIPP. ut ſenſus eſſet, rarò purgatam eſſe, puto tamen poſt excretas ſecundinas non omninò purgatam, ſed lochiorum retentione afflictam fuiſſe, ita ut initiò benè, non tamen omninò, perfectè & ad modum uſque, ſicut debebat, fuerit purgata.

§. 11. Facta igitur eſt Λοχιοκρυφίη, quæ fundamentum habebat in materia p. n. nempe ſanguine lochiorum, qui poſt fœtûs excluſionem inutilis & p. n. fit, quia adeſſe non debet. Ἀμέλειαν verò ac vitium in retentione.

tione. Ergò non niſi materiæ & quidem alienę morbis rectè accenſeri poteſt. Pars affecta Uterus eſt & Vaſa vicina; quia hîc retinentur & ſtagnant. In utero: quia in eo coacervata ſunt, ob uſus quos fœtui præſtiterunt. In vaſis: quia repleto utero, ea quoque turgere & impleri ratio dictat. Retinentur autem; quia ſanguis non debito modo ebullit & efferveſcit, cujus tamen ζέσιν in purgatione lochiorum eſſe neceſſariam conſtat. Non efferveſcit: tùm quia nimia ſpiritus imbecillitas è difficili prægreſſo partu, & à ſpiritu ſanguinis fervor eſt; tùm quoque quia materiam frigidam, crudam & motui ineptam fuiſſe, ex eventu apparet.

§. 12. Impeditâ igitur Purificatione, non tantùm non expurgatæ ſunt collectæ geſtationis tempore è victu indulgentiore cruditates, ſed & ipſis illis quæ in utero ſtagnabant, multùm fuerunt adauctæ, adeoq; totum corpus humoribus crudis & ſeroſis ita fuit repletum, ut mirum meritò non ſit, quod membra ipſi ἐξῳδήσεν ὅλη, & factum illud Alienitatis νόσημα, quod λευκὸν φλέγμα ſolet vocare HIPPOCRAT. aph. 76. VII. 29. VII. &c.

§. 13. Quamvis autem λευκὸν φλέγμα ſæpè ab AUTHOR. cum ἀνὰ τὴν σάρκα inter cutem hydrope confundatur, differunt tamen apud HIPPOC. & conveniunt. Conveniunt ſubjecto ſive parte affectâ, uterque enim morbus ſubcutaneus, ἀνὰ τὰς σάρκας eſt. l. de aff. XX. 7. Differunt autem materiâ ejusque vitio. ὑποσαρκίδιος ὕδρωψ habet pro fundamento materiam non pituitoſam, utì Leuconphlegma, ſed Ichoroſam, plùs enim ſemper in Hydrope, quàm in Leucophlegmate eſt, fitque Ichor æquè è pituita miti vel ſalſa, ac ex aliis humoribus, & propterea Leucon phlegma deſinere in Hydropem rectè dixit HIPP. l. de Affect. XX. 13. Præterea

terea in Leucophlegmate nitor habitus ac præſertim faciei perit,& quaſi cadaveroſus color fit; in Anaſarca nitor ac ſplendor plus juſto intenditur, ita ut ibi defectu,hîc peccet exceſſu. Denique ibi veſtigia impreſſi digiti diù hærent, hic facilè breviqúe temporis ſpatio pereunt,ſolâ peccantis materiæ diverſitate.

§. 14. Laboravit autem NOSTRA alba Pituita. Quo quidem nomine utitur HIPPOC. non tam,quòd frequens ei ſit uſurpatio cauſarum morbificarum pro morbis, quàm quòd reale morbi,cum quo Medico res eſt, pituita ſit,quæ cauſa, facto jam morbo,Medicis dici, quia materia & morbi pars eſt eſſentialis,nequaquã poteſt.Cauſa enim ab illis nulla præter efficientem debet agnoſci,pituita autem,quæ in parte affecta eſt,non efficit morbum hunc,ſed conſtituit,hoc eſt,non extra ſe,ſed ex ſe producit,aut ſuper ſe induci ſinit. Quæ mihi παράφρασις vel ideò fuit præmittenda, ne ſcrupum cuidam objiciant illa HIPP. è libro de Affect. XX 6 11. ἡ γὰρ νοῦσος αὕτη γίνεται ἀπὸ φλέγματος καὶ καλέεται φλέγμα λευκόν. Pituita enim, ab illa tamen, quæ in parte morbum ſuſtinet, non eſſentiâ, ſed loco diverſa,continens eſt morbi hujus cauſa, quia eâ præſente fit, augeſcente augetur, ablatâ tollitur, non quidem ſimul,ſed conſequenter. Pituita igitur cùm morbus fit, cauſa,cùm factus eſt,pars ejus eſſentialis eſt, quia cauſa omnis proxima tranſit in partẽ rei factæ. Dicitur alba, non quòd aliâ pituitâ ſit albidior, ſed quia cutis color apparet albidior. Cùm enim talis in cute color ſit,qualis in ſpatiis & loculis cutaneis humor eſt,quid mirum eſt,ſi ſaburrâ excrementorum in habitum delatâ, periit vivus corporis color,& factus eſt juſto λευκότερος.

§. 15. Saburram hanc præbuit aquoſior è Lochiocryphia ſanguis. HIPPOCRATES diſertè l. de Affect.

ſect. XX 10. τὸ αἷμα ὑπὸ πλήθεος τοῦ φλέγματος ὑδαρέστερον γίνεται, & propterea οὐκ ἔστιν ὁμοίως ἐν αὐτῷ τὸ εὔχροον. καὶ διὰ τοῦτο λευκότεροί τε φαίνονται. Abiit autem in ſpatia cutanea aquoſior ſanguis, propter imbecillitatem virium, ut vulgus vocat. Cùm enim non poſſet excerni per uterum, remanſit in venis κακοχυμία illa pituitoſa, & lege circuitûs, in arterias carnibus cutique immerſas, nutritionis cauſa fuit depulſa. Cùm autem nutritio ſit aſſimilatio, quæ nequit è pituita fieri, depravatam eam eſſe & hanc deſtitutam motu conſtitiſſe clarum evadit.

§. 16 Deſtituta eſt motu triplici de cauſa. Prima eſt loci à foco caloris diſtantia. Quò enim longiùs in ſanis etiam ſanguis à corde abeſt, eò minùs habet ignis, quē animalem vocat PLATO in Timæo, eoq́ minùs movetur, eoq́; citiùs ſiſtitur & concreſcit. Rectiſſimè enim HIPPOCR. I. de Diæt. IV. 17. 18. τὸ ὕδωρ ἐπεξιὸν ἐπὶ τὸ ἔσχατον τοῦ πυρὸς, ἐπιλείπει ἡ κίνησις. ἵσταται οὖν ἐν τούτῳ In habitu autem corporis, veniſque cutaneis, longiſſimè ſanguis à corde abeſt, eaq́ue propter pedes in Leucophl. præ reliquis partibus intumeſcunt, quia longiſſimè à corde abſunt, & pituita ſuo pondere deorſum tendit. Altera cauſa eſt ipſa Pituita motui inepta: quò enim craſſior ac tenacior eſt, eò citiùs anguſtias venarum occupat, eoque firmiùs hæret cutaneis Ultima & potiſſima eſt ipſius ignis debilitas, qui ſolus per ſe mobilis & à quo omnis in corpore motus; hic enim non tantùm difficili partu imminutus, ſed & à ſegnitie materiæ ſufflaminatus eſt, ſive impeditus agere & quà ac quà oportebat ducere. Segnis autem eſt pituita, quia frigida & parùm aut nihil in ſe habet ignis naturalis.

§. 17. Poſtquam igitur ita conſtitit cacochymia pituitoſa, facta eſt primo Cachexia, ſive fœdus habitus

color abſq; tumore, qui tandem ſenſim affluente novâ materiâ ſucceſſit, & λευκὸν φλέγμα ſive οἴδημα σαρκῶν conſtituit. Expulſo ſcilicet nec recepto ſpiritu, intervalla carnis, ut HIPP. in de arte XVII. 8. vocat, ἀσύμφυτα, *minimè coibilia* (rectiùs connata aut concreta) glutinoſo pituitæ mucore inter ſe coiërunt, confuſaque reddiderunt totam cutem tumidam ac turgidam.

§. 18. Ἔπειτα δ' ἡ γαστὴρ μεγάλη ἐγένετο, quia τἄλλα ἐπεπεινώθη. Reſumptâ ſcilicet in Venas materiâ & per Arterias in ventrem depoſitâ. Quamvis enim credi facilè poſſit, per ipſos cutis poros non parùm exhalâſſe, maximam tamen partem in ventris utrem fuit collecta. Reſumpta quidem eſt in Venas: quia attenuata, attenuata eſt, quia languidi anteà ſpiritus quiete ac morâ vires ſuas reciperârunt, & impetu fortiori nondum nimis hærentem attriverunt. Reſoluta autem ſanguiniq; permixta, in uterum hiantibus arteriarum oſculis fuit delata, quia natura in feminis adeò conſueta eſt per uterũ purgare, ut ipſa muliebritas in menſtruis videatur poni ab HIPP. VI. Ep. VIII. 98. 105. Phaëthusã quippe Phyteę uxorem in Abderis, & Namyſiam Gorippi in Thaſo barbatas mulieres non potuiſſe γυναικωθῆναι dixit, menſtruorum, quæ γυναικεῖα vocat, indicaturus defectum.

§. 19. Quia verò obruebatur uterus à materiæ pro tenaciori ſuâ craſſitie vix ſatis dilutæ copiâ, fieri non potuit, quin in ipſo anguſtiisque vaſorum hærens coacervaretur, &, creſcente ſubinde mole, aut uteri aut abdominis quendam mentiretur hydropẽ, quem ciente naturâ ſolitas ſanguinis ſuperflui purgationes creviſſe initiò, poſteà verò exactiùs permixtâ materiâ ſolutum eſſe, Ratio perſuadet & Textus ipſe docet.

§. 20. Fluxêre enim ἐρυθρὰ μέχρι τοῦ ἕκτου μηνός. Ruffa, id eſt, colore, qualis ovi vitellus, exponente FOËSIO.

Author

Author Defin. Medic. ἐρυθρὸν eſſe ait, ὁπόταν τὸ ἀποκρινόμενον (μένον in Cod. Ald. abundat) τοιοῦτον, οἷον ἀπὸ νεοσφαγοῦς ἱερείου αἷμα. Sanguis autem victimæ recenter mactatæ, ut arterioſus dilutè rubet, & à lotura carnium ſolo ſplendore differt. Breviter: fluxêre NOSTRÆ ἰχωροειδέα, ὑπέρυθρα λεπτὰ, οἰνώδεα ἢ ὅκως κρεῶν πλῦμα. (ex ARETÆO p. 86.) cujus generis ſunt Lochia apud HIPPOCR. I. de morb. mul. ὑδρωποειδέα dicta, qualia eſſe ait, ſi quis carnes cruentas abluat, ob quam loturæ rubedinem hîc vocari ἐρυθρὰ, & ſanguinolentam fuiſſe aquam exiſtimo, quia ſtagnantis in & circa uterum pituitæ copia ſanguinem reddiderat aquoſiorem. Redi ad §. XV. & XVIII.

§. 21. Duravit autem hæc uteri Hæmorrhagia ſatis diù, in ſextum uſque menſem, non quia ſcatuit ulceribus ſanguinem fundentibus, ut placuit INTERPRR. nonnullis, ſed quòd ſanguis juſto aquoſior contineri in vaſis nequiit. Quamvis enim fundant ſæpè ſanguinem, aut ſanguinolentum quid ulcera, fieri tamen ſex menſium ſpacio fiſtuloſa debuiſſent, quod ipſa fluoris in album degeneratio, præter graviſſimorum ſymptomatum abſentiam refellit. Sex autem menſibus, qui integris quandoque annis viſus eſt, vexâſſe, mirum eſſe non ſinit ſanguinis λεπτομερεία, propter μετάπτωσιν pituitæ in aquam. Αἱμοῤῥοοῦσα interim illa XII. annis miſerè afflicta, à ſalutis noſtræ AUTHORE miraculosè ſanata, fidem faciat incredulo.

§. 22. Dictum hoc ἑξάμηνον ſanguinis profluviũ excepit in NOSTRA λευκόῤῥοια. Ait enim Textus: ἔπειτα λευκὰ κάρτα πάντα ἤδη τὸν χρόνον. Quæ quidẽ intenſa Albedo à pituita ejusque ſeroſitate fuit. Pitueſcebat quippe ac διοῤῥῶσθαι quaſi diffluebat ſanguis, quia crudus nec ob frigiditatem, facultatis imbecillitatem, aut, ut apertiùs di-

cam, ſpirituum paucitatem fluore continuo contractā ſufficienter coctus. Poſtquam enim ſpiritus diſſipatus deſtituit crudum ſanguinis, ſolutus eſt nexus ille, quo reliquo jungebatur, eaq; καταλύεται è communi vitâ, διακρίσει vel ἀποκρίσει HIPP. dicta, diſceſſit. Ut ne verò lęderet impermixtū, juſſit natura abſcedere extra corpus, ἀποστάσει HIPPOCR. II. Epid. I. 47. κατ' ἔκρουν appellata. Quatenus itaq; pars mittens reſpicitur, fluor albus eſt morbus ſanguinis, quia à ſanguine abſcedit pituitoſum; quatenus verò pars recipiens, morbus eſt uteri, cui vulgò ſolet adſcribi, qui tamē, quia nonniſi affecto ſanguine afficitur, quare huic potiùs tribuere non liceat, equidem ego non intelligo.

§. 23. Sanè GALEN. ipſe VI. de loc. aff. 5. diſertè ait: ὁ καλούμενος ῥοῦς γυναικεῖος ἐστὶν ὅτε συμβαίνει ταῖς γυναιξὶν χωρὶς τοῦ πεπονθέναι τὰς μήτρας ὅλου τοῦ σώματος ἐκκαθαιρουμένου τε καὶ κενουμένου δι' αὐτῆς. ὥσπερ ἐνίοτε καὶ διὰ νεφρῶν ἐκκενοῦται. Καὶ γίνεται τοῦτο μάλιστα ταῖς ἁπαλοσάρκοις τε καὶ φλεγματώδεσιν, ἃς καὶ χωρὶς τοῦ ψαῦσαι τὰς μήτρας ἰασάμεθα διὰ τῶν τοῦ παντὸς σώματος βοηθημάτων. Quæ priora ejus verba totidem literis ORIBAS. Syn. IX c. propr. in MS. Vaticano repet. PAULUS AEGINETA III. 63. ῥευματισμὸς ἐστὶν ὑστέρας ὁ γυναικεῖος ῥοῦς ὅλου τοῦ σώματος ἐκκαθαιρομένου. Quinimò GALEN. de Diff. ſympt. III. 4. in noſtras partes omninò abire videtur. Vel enim fieri muliebrem fluxum ait, περισταλτικῆς ἐνεργείας ἀῤῥωστούσης, vel τῆς ἀποκριτικῆς ἀμέτρως κινουμένης, vel ἀμφοτέρων ἅμα βεβλαμμένων, vel deniq; λεπτοῦ καὶ ὀῤῥώδους τοῦ παντὸς αἵματος ἀποτελεσθέντος. Et mox γένεσιν ejus πολυειδῆ eſſe ait: ἤτοι γὰρ τῆς ἐξαιματούσης δυνάμεως ἢ τῆς ἐκκρινούσης τὸ σφάλμα. γένοιτο δ' ἄν ποτε, καὶ τῆς καθεκτικῆς ἀμέτρως ἐνεργούσης, ἢ τοῦ δέρματος πυκνωθέντος, ἢ τῶν νεφρῶν στεγνωθέντων. Quibus in locis GALENUS non uteri, ſed ſanguinis vitiis rectè accenſet. Nempe fluor muliebris non eſt affectus uteri, ſed ſanguinis, qui per uteri vias fluit.

fluit. Sanguis enim primariò, uterus verò ſecundariò, propter materiæ ipſius præſentiam, afficitur; ita ut jam ceſſare poſſit ALTOMARI dubitatio, nullam hîc eſſe certam partem affectam.

§. 24. Leucorrhoëa igitur profluentia pituitoſa bonâ definitione dicitur. Neque partem, per quam fluit, nominari opus eſt, quia propter vim ſubjectæ vocis ac definitæ intelligi ſolus fluxus uterinus poteſt. Mortalium quippe nemo fluxum pituitæ per os, nares aut anum, Leucorrhoëæ audivit nomine vocari. Partem verò unde profluit, genus oſtendit. Profluentia enim eſt affectus ſanguinis, quatenus ejus quædam pars peccat in motu; quod vitium ῥευματισμὸν in genere vocant Graji, & cùm fluit in partem, propriè Καθάῤῥον, Confluentiam latinè dicas. Cùm extra corpus; generale nomen alii retinent, ſed nihil obſtat, quin profluentiam nos dicamus, Ἐκροὴν enim vocat HIPPOCRATES.

§. 25. AUTHOR Defin. Medic. deſcriptiones nobis potiùs quàm veras reliquit definitiones. Quales cùm PRACTICI noſtri pleno ſemper ore ebuccinent, videamus quid in ſinu gerant utilitatis. Γυναικεῖος ῥοῦς, inquit, ἐστὶ φορὰ ὑγρῶν διὰ μήτρας ἐπὶ πλείονα χρόνον ὑπὸ ἀποκρίσεως αὐτῇ γιγνόμενος. Ῥοῦς λευκὸς ἐστὶν ὅταν λευκὰ ᾖ τὰ ἀποκρινόμενα, καὶ ἐν τῷ προσώπῳ οἰδήματα καὶ τὰ ὑποφθάλμια ἐποιδίσκεται, ἐνίαις δὲ καὶ ἡ γαστὴρ καὶ τὰ σκέλη. Quæ omnia, licèt ſint veriſſima, pro bonis tamen definitionibus vendi nequeunt. Cùm enim ὁρισμὸς ARISTOTELI ſit λόγος τῆς οὐσίας, ipſique Definit. AUTHORI λόγος ἐννοίας, aut τὸ εἶναι δηλῶν, eſſentia autem morbi non ſit in ſymptomatum eam ſequentium cohorte, ideò Symptomata à definitione bona exulare debere palàm eſt. Causâ quoque cùm factus jam morbus ac permanens non egeat, neque efficiens de effecti aut de cauſati eſſen-

tiâ cauſa ſit, producit enim extrà ſuum eſſe aliud eſſe, locum in definitione habere nequit.

§. 26. Noſtram verò definitionem, quia rei eſſentiam abſque ſuperfluis oſtendit, perfectam eſſe cenſemus. Oſtendit eſſentiam: quia Materiam & Formam docet. Materia eſt Pituita, in cujus ſubſtantia obtinet morbi forma fundamentum, quam vulgò cauſam continentem malè vocant. Forma autem, ſive vitium ac ἀμετρία eſt profluentia, quia hæc lædit tùm ſanguinis, tùm uteri uſum & officium. Sanguinis: quia p. n. eum diſponit, quatenus non convenit naturâ, ut quidquam in & ab eo ſecedat, & quaſi ſeditionem excitet. Uteri: quia per eum talis fluxus naturâ fieri non debet. Uſus enim fœcunditatis, propter quem irrigatur, talem fluxum minimè gentium poſtulat. Nec quidquam valet, Excrementa naturaliter à ſanguine abſcedere, quia tùm & debitis locis & modo convenienti, nec alienata, ſed è neceſſitate materiæ aſſumptæ quaſi naturalia ſeparantur. Hîc autem alienata, pituitoſa nempe excernuntur, à quorum conditionibus, colore, conſiſtentiâ, facultate, ut & à Profluentiæ modo infimas ac ſpecificas morbus accipit differentias, ſapientiſſimo HIPPOCRATI II. de Morb. Mul. magnâ curâ explanatas.

§. 27. Primam color facit, qui prout magis minusvé albicat, aut ad flavedinem, pallorem vel virorem declinat, ita varios quoque corruptionis & miſtionis in materia oſtendit modos, Albedo tamen omnis, ut fluor dicatur albus, abeſſe nequit. Sic autore HIPP. II. de morb. mul. modò λευκὸν, IX. 2. XI. 2. modò ὑπόχλωρον, X. 2. XI. 9. modò λευκὸν ὑπόχλωρον, X. 2. χλωρὸν ὑπόλευκον XII. 2. modò κάρτα λευκὸν, (ut eſt in TEXTU) modò, ut loquitur AETIUS, οἷον πτισάνη fluere obſervatur.

§. 28. Se-

§. 28. Secunda conſiſtentiæ debetur; Nam vel tenuia & liquida, vel glutinoſa, craſſa & grumoſa, & vel ovi albumen, vel piſcium Melanurorum mucoſum gluten, vel pulmonis marini, aut urticæ marinæ ſubſtantiam referentia vacuantur. Sic apud HIPPOCR. l. d. modò ὡς ὄνου οὖρον, modò ὁκοῖον προβάτου οὖρον, modò οἷον ἐξ ὠοῦ ὠμοῦ profluit. Ubi notari tanquam ἐν παρόδῳ debet, malè intellexiſſe MERCURIALEM verba σοφοῦ καὶ θεσπεσίου γέροντος HIPPOC. quando eum urinam Leucorrhoicam aſininæ comparâſſe ait, IV. de morb. mul. 6. quia non de urina, ſed de fluore ipſo, ejusque conſiſtentiâ intelligi debet.

§. 29. Tertiam Δυνάμεις conſtituunt, prout enim materia acris vel iners, ita quoque vel cum dolore & partium eroſione, vel ſine eis morbus eſt; prout putrida vel imputris, ita vel cum putore vel non: Deniq; prout tabi eſt miaſmate infecta, ita quoque contagioſus evadit. Talis utplurimum eſt lue venereâ laborantium, vulgò pro Gonorrhoëa virulenta habitus.

§. 30. A Profluentiæ modo Quarta deſumitur, ejusque reſpectu Morbus vel continuus vel interpolatus, magnus vel parvus dicitur; quæ tamen ipſa, ſi rem benè conſideres, à materiæ quantitate aut facultate pendet. Cùm enim præter materiam nihil reale morbus habeat, quid mirum eſt, ſi ab ea differentiæ potiſſimæ pendent?

§. 31. Ob materiam quoque modò hâc, modò aliâ parte ſtagnantem, fiunt Symptomata affectum hunc comitantia. Quantiſper enim in ſanguine ſi non κατὰ σύμφυσιν, ſaltem κατὰ σύγχυσιν hæret, cum eo ad varias partes delata, variis quoque moleſta fit. Eſt inde non oculorum, ut malè vulgus putat, ſed τῶν ὑποφθαλμίων ἢ κοίλων, II. M.M. IX. 3. XII. 4. de nat. mul. XV. 5. eorum

quæ

quæ ſub oculis cava ſunt, tùm integræ faciei, tùm ventris, tùm pedum præcipuè οἴδημα digiti veſtigium ὥσπερ σταὶς. II. M. M. IX. 11. XIII. 11. XV. 8. nonnunquam ſervans, ſi enim tangatur ἐμπλάσσεται βοτρυοειδέα. II. de M. M. XI. 6. Eſt inde cum ſpirituum imbecillitate & ſufflaminatione nata oculorum deformitas. ὑδρωποειδέα γὰρ καὶ οὐ πάνυ εὐειδέα τὰ τῶν ὀφθαλμῶν. καὶ τὸ λαμπρὸν ἄπεστι. καὶ γλαμυροὶ οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἀμβλυώσσοντες. καὶ τὸ χρῶμα ἀφυῶδες καὶ φλυκταινοειδὲς, è II. de morb. mul. IX. 4. 5. 6. 7. EROTIANUS ἀφυῶδες, λευκοπέλιον ἀπὸ τῆς ἀφύης τοῦ ἰχθυδίου ὠνομασμένον exponit. IPSE de N. mul. XV. 7. II. M. M. XIV. 7. ἰκτερῶδες καὶ λευκὸν. Color itaque è fuſco flavo albus & ut II. de morb. mul. XI. 9. ὑπόχλωρος eſt. Naſcuntur quoq; ex eodem fonte γουνάτων ἀκρασίη II. M. M. IX. 14. pigrities, ἆσθμα ὅταν προσβῆναι, de N. M. XV. 8. & alibi. ἀνορεξία, καρδιωγμοὶ ὁκόταν νήστιες ἔωσιν, ἢ καὶ ἔμετος ὕδατος οἷον ὄξος, II. M M. IX. 13. pulſus denique ἀμυδρὸς καὶ σκωληκίζων. de quo confer HIPP. II. M. M. XIII. 8.

§. 32. Eadem materia appetitiones mulierum lædit, geſtusq; & motus contractione ſpiritûs permutat. ἔχει γὰρ ὀλιγοψυχίη, quia odio materiæ conficitur ſpiritus mœrore, atque diuturnâ oppreſſione in corde velut carcere detentus, de liberatione deſperat, quem mœrorem preſſo pede ſequitur querimonia, vultûs dejectione, luctu, ſuſpirio crebro, & familiari mulieribus lamento oſtenſa, quæ quidem omnia pudor atque timor mirum quantum augere ſolent.

§. 33. Quando verò abſcedens à ſanguine ad uterum præcipitata eſt materia, ſine dubio eum παρὰ λόγον II. de M. M. IX. 16. laxat, & tono naturali exuit, ſic ut ſolutis ligamentis in αἰδοῖον ſæpè decidat, doloreq; gravativo ὥσπερ μολύβδου, 17. l. c. in hypogaſtrio ſeſe prodat. Pendet ab hâc ejus Atoniâ, ſubſequens infœcunditas

ditas vel denique ſterilitas, ut de NOSTRA quoq; ait Textus: ὅτι πρὸς τ' ἀφροδίσια οἱ ῥόοι ἔβλαπτον. Quo loci obſervare oportet, non fruſtrà HIPPOCR. in plurali fluxiones dixiſſe, ſed ut utrumque tàm ἐρυθρὸν quàm λευκὸν κάρτα comprehenderet. Uterq; enim laxando uteri fibras, tonum & cum eo actionem ſeſe conſtringendi tollit. Obſunt itaque veneri, vel quatenus ad attrahendum, vel continendum ſemen uterum impotentē faciunt. ἢν γὰρ ὑγρότερον ᾖ τὸ στόμα τῶν ὑστερέων, οὐ δύναται εἰρύσαι τὸ γόνον. I. de morb. mul. XXXIV. vel ſi ſuperatâ omni difficultate fortè concipiat, quatenus neque ſatis bonam, neq; ſatis copioſam concepto alimenti materiam præbent, ita ut tandem immineat abortus.

§. 34. At verò conſideratu non indignum eſt, quòd afflictis ita mulieribus ſtata nihilominùs eſt menſtruatio. NOSTRÆ ἄκρητα, ἐρυθρὰ, ἱκνεύμενα, prodiiſſe TEXTUS ait. Nempe ſanguis hic profluebat more ſolito, ſingulis menſibus. Clarè enim id monſtrat addita vox ἱκνεύμενα; quam cùm in Græco habeant FOËSIUS & MERCURIALIS, malè in interpretatione omiſerunt, quia fluxionem determinat. Mirum eſt noſtrum quoq; Præceptorem JLL. VAN DER LINDEN omiſiſſe. HESYCHIUS ἱκνευμένως προσηκόντως exponit, & apud HIPPOCRATEM de morbo ſacro φροντίδες οὐχ' ἱκνεύμεναι dicuntur, quæ intempeſtivæ, & in de aër. aqu. & loc. προγηράσκειν τοῦ χρόνου τοῦ ἱκνευμένου ait, ſenectutem ante conſtitutum debitum've tempus indicaturus. Hoc itaque loco τὸ ἱκνεύμενα ſtatam debitamq; menſtruorum reverſionem denotat.

§. 35. Fluxiſſe autem ἐρυθρὰ, eaque ἄκρητα, ſummo pariter dixit judicio. Rubra quidem, ut ab albo, impermixta verò, ut à priori fluxu ἐρυθρῷ diſtingueret, cui ſereſcentem pituitam fuiſſe permixtam ſuprà audivi-

mus. Sed quomodò impermixta planè prodierint à corpore tàm pituitoſo, ut omni tempore profluentia ejus afflictum ſit, mirum alicui videri poterit: fieri tamen NOSTRORUM quoque obſervatione conſtat. Dicam breviter, quod rem eſſe puto. Laboravit NOSTRA magnâ virium imbecillitate; facilè igitur facta eſt naturalis & debita mulieribus plethora ad vires, quia neque labore neque calore imbecilli abſumi potuit ſanguinis quantumvis in ſe pauci ſuperfluum. Natura igitur *αὐτοδίδακτος*, ſive ut loquitur HIPPOCR. VI. Epid. V. 4. *ἀπαίδευτος καὶ οὐ μαθοῦσα, τὰ δέοντα ἐποίησεν*; ſtato ſcil. tempore & ordinario modo dimiſit. Tempus ὁ Δημιουργὸς ἡμῶν voluit eſſe menſtruum. Modus fit agitatione adeò interdum magnâ, ut pulſus frequentia, febris, lumborumque dolor ob divaricatam illic arteriam ſequatur. Et hæc omnia NOSTRÆ adfuiſſe affirmare auſim, quia in tanta pituitæ copia magnâ agitatione ſanguinis, magnoq; ſpirituum conatu opus fuit ad id, ut ſuperfluum natura vacuaret. Superfluum dico, non per ſe, ſed alimenti viriumq; reſpectu. Alimenti: non quòd omni eo corpus emaciatum opus non habuerit, ſed quòd ob pituitæ impedimentum debitè apponi non potuerit. Virium: quatenus ipſæ imbecilles & à materiæ copia obrutæ ulteriùs, bono quantumvis ſanguine, premi non debuerunt.

§. 36. Et hæc ad hiſtoriæ ipſius intellectum ſatis. Supereſt ut omiſſam hîc curationem, quàm fieri poterit Methodicè, apponamus. Morbos omnes tali ſubſequutos eſſe ſerie in hiſtoria videmus. *Ἀδυναμία, λοχιοκρυφίη, λευκὸν φλέγμα, ῥοῦς γυναικεῖος ἐρυθρὸς*, denique *κάρτα λευκὸς*, ob quem potiſſimùm præſentem exercitationem ſuſcepimus.

§. 37. Si itaque ſub initium ſimilis caſus vocarer,

virium

virium imbecillitati Roborantibus, Balſamo puerorum, vel Aquâ matricali, vel facto è pulveribus Margaritarum, Corallorum, Tormentillæ, Croci, Caryophyllorum, in corticibus Citri conditis, conſervâ Cydoniorum, florum Cheiri, Syrupoque Meliſſæ aut Artemiſiæ debitè exceptis Electario proſpicerem, Diætâque frigidos ac crudos humores abſumerem.

§. 38. Quòd ſi verò Lochiocryphia jam adeſſet, omni ſtudio fervorem ſanguinis excitarem, quem ob ſpiritum exhauſtum & à materia oppreſſum non ſequutum eſſe anteà audivimus. Tali itaq; materiâ, quæ exhauſtum reſtaurare & oppreſſum à materiæ craſſitie liberare poſſit, ſuſcitarem: Igitur præter jam dicta, ad has indicationes non inefficacia in aqua vel tinctura Menthæ cum Cinamomi & Croci ſcriptulo Borracis mineralis drachmam, vel extractum radicum Ariſtolochiæ aut Bryoniæ, cum ſuccini & Croci oleis, & confectione Alchermes è vino præberem. Hæc enim omnia ſpiritus roborandi, craſſos humores attenuandi, & ad uterum peculiariter deducendi vim habere, docuit rerum Magiſtra, Experientia.

§. 39. Leucon phlegma ſi jam appareret, habitûs alienitatem omni ſtudio averruncarem. Materiæ verò conditio & collectionis modus indicaret remedii materiã. Quatenus craſſa & frigida, attenuantia & calida requirit, quatenus deſtituta motu moveri, quatenus aliena & p. n. planè exterminari viis ipſi naturæ affectatis & conferentibus debet. Prima duo indicata, motum & præparationem Diætâ & Pharmaciâ exhaurirem. Cibos darem, panem purum, acidum, neque piſces, HIPPOCRATIS exemplo, II. de morb. LXIX. 16. 18. 19. 20. 21. 22. ſcorpios coctos concedentis, recuſarem, dulcia & pinguia defenderem, contra ὀξέα

καὶ δριμέα πλὴν σκορόδου ἢ κρομύου ἢ πράσου darem, quod NOSTRI quoque non multùm eis dediti facilè ferrent. ὀρίγανον δὲ καὶ θύμβρην πολλὴν ἐσθίειν καὶ οἶνον ἐπιπίνειν οἰνώδεα, καὶ ἀδοιπορέειν περὶ τὸ σιτίον, juberé. Vinum dico vinoſum; non, ut malè vertit FOESIUS, aquoſum: οἰνῶδες enim aquosũ nemo exponet, ſi animum advertat. Verbo dicam: E præcepto HIPP. XX. 5. I. de Affect. juberem διαιτᾶν σιτίοισι καὶ ποτοῖσι καὶ πόνοισιν ὑφ' ὧν ὡς ξηρότατος ἔσται, καὶ ἰσχνότατος. In Pharmacia è vulgò dictis digeſtivis & calidis, Hyſſopo, Pulegio, Scolopendriâ, Meliſsâ, Menthâ, Aniſo, Fœniculo, Pipere, Guajaco, Cremore Tartari, Tartaro Vitriolato, Sale Abſinthii, Centaurei minoris & ſimilib. formulas varias conficeré, & pro varietate circumſtantiarum, conſuetudine loci, mulieris conditione, guſtu & ſimilib. vel inſipida, vel amara, vel dulcia, vel acida, vel Julepi, vel Apozematis, vel Catapotiorum, vel aliâ quavis formâ juſto tempore propinarem.

§. 40. Poſteà præparatam decenter materiam eliminarem & Purgatione per alvum & Sudoriferis. Purgatione: quia per alvum ταραχθείσης ἰσχυρῶς natura ipſa expedire morbũ ſolet, tùm quia per uterum, quo noſtro in caſu abuſa eſt, non tàm cõvenienter, ſed majori, non mulieris tantùm, ſed viri quoq; incommodo purgatur. HIPP. LXIX. 11. II. de morb. ἢν μὲν ἡ γαστὴρ ταραχθῇ αὐτομάτη, ἀρχομένης τῆς νούσου, ἐξυγιάζεται ὑγιὴς γίνεται· ἢν δὲ μὴ ταραχθῇ, φάρμακον διδόναι κάτω, ὑφ' οὗ ὕδωρ (lib. de aff. XX. 7. ἢ φλέγμα addit) καθαίρεται. Paulò auté poſt II. M. LXIX. 25. ſapientiſſimè monet φάρμακα ὡς ἐλάχιστα δοῦναι, quo non tantùm purgantia quàm pauciſſima exhibenda eſſe jubet, ſed & quàm minima, id eſt, quæ non nimis violenter agant; poſteà verò quando τὰ οἰδήματα καθέλθοι ἐς τὸ κάτω, l. c. 26. infrà & ſuprà Helleboro purgat, ut nimirum ſub finem morbi hoc modo tota colluvies tollatur.

§. 41. Ma-

§. 41. Materia mihi radix Jalappæ foret; cujus primo ſcrupulum, mox duos, denique drachmam ex uncia ſemis Syrupi Menthæ & Aquæ pulegii vel Meliſſæ uncia darem, de doſeos magnitudine tutus, cum JLL. BAUHINI in prodr. teſtimonio tuto & ſine faſtidio opus ſuum exequatur, nec HOFMANNUS ipſe in hydropicis Drachmæ pondus recuſet, qui aliàs in granis ſe intraq; ſcrupulum ſubſtitiſſe ſcribit. I. de Med. offic. §. 17. Pars itaque laborans, habitus corporis, non permittit tantùm, ſed requirit quoque, quod imbecillitas diſſuadere poſſet; facilior enim virium reparatio, quàm morbi eſt expulſio. Si verò faſtidiret prædictũ medicamen, darem ipſi Avi mei materni p. m. D. JOACH. ILLIES κυκεῶνα purgantem. In vini calidi tribus unciis diſſolvebat Mannæ electæ unciam & ſemis, Diaphænici drachmas duas, colaturam addito ovi vitello & croci momento πυρὶ μαλθακῷ coquebat, calidamq; ſucceſſu egregio propinabat.

§. 42. Sudoriferis: quia pituita in ipſis ſudoris viis hæret, & præcedenti præparatione attenuatâ, facilè vaporeſcit. Materiam mihi Guajacum, Sarſaparilla, Angelica, Valeriana, Cornu cervi, Vipera, præberet; Bezoar verò, lapis tàm pretioſus, quàm inefficax & incertus, mihi non placet.

§. 43. Fluor muliebris rubens ſi ante meum acceſſum in locum priorum concederet, ab hoc inventione ultimo inchoarem curationem. Morbus eſt Hæmorrhagia uteri, illa eſt profluvium ſanguinis: Ergò remedium eſt Hæmiſchia aut Iſchæmia uteri, quæ ſanguinis eſt conſiſtentia. Ergò indicatum eſt res ſanguinẽ ſiſtens, cujus conditio & natura è magnitudine, motu ac moribus morbi, materiæ denique ſpecie petenda. Noſtro in caſu, utrum magna fuerit Hemorrhagia, cer-

tò affirmare, tacente HIPP. nequeo, quod ſi tamen magna dicenda, quæ cum magna virium jactura diù affligit, magnum fuiſſe morbum non per ſe, ſed viriũ reſpectu patet. Motus morbi in ſextum uſque menſem durantis lentus, mores quoque lenes & benigni ſunt; neque enim adeò afflixit, quin facilè toleraverit, utì obambulatio non tantùm, ſed veneris quoque uſus teſtatur. Igitur Hæmorrhagia benigna, lenis, lenta, quoad vires magna, benignam quoque lenem, lentam & parvam requirit ſufflaminationem. Ergò omnis materia non-benigna, non-lenis, non-lenta, non-parva exulare debet. Nullo itaque modo vel Venæſectio, vel Purgatio, vel aliud grande remedium convenit.

§. 44. Non Venæſectio: quia præter quod non eſt materia parva, lenta, ſimpliciter quoque ſufflaminare motum ſanguinis hoc in caſu nequit. Rat. eſt, quia ſanguinem attenuat, quod ſufflaminationi contrariũ. Attenuat; quia paucior poſt Venæſectionẽ ſanguis idem quod ante ſpatium occupare debet, nequit autẽ abſq; attenuatione aut vapore. Dein vel in brachio, vel in pede tundi deberet. Non in pede: quia ita AUTH. conſenſu ad uterum traheretur, contra indicationem; Non in brachio: tùm quia ſiſtere fluxum nequit, qui non ob plethoram aut ſanguinis abundantiam, ſed ob λεπτομερείαν ejusdem factus eſt, tùm etiam quia venæ in brachio ſectio menſes ciendi vim obtinet quàm maximam adi ſis CARDANUM de malo medendi uſu, errore 63. Cucurbitulæ tamen non ſcarificatæ mammis appoſitæ & HIPP. II. de morb. mul. II. 17. & in Aphor. commendatæ, quamvis ſolæ ſiſtere nequeant, rejici omninò propter efficaciam non debent; obſervato interim pręcepto HIPP. ut ἢν δύσπνοια γένηται πρὸς τὴν πρόσβλησιν τῆς σικύης, ἀφαιρεῖν τὴν σικύην, αἷμα δὲ μὴ ἀπάγειν præcipias.

pias. Purgatio locum non habet: quia nec benigna, nec lenis, nec lenta, nec parva eſt materia, ſed motum in ſanguine & ebullitionem facit, humores fundit & attenuat, qui omnes effectus indicato ſunt contrarii. Materiæ verò ſpecies & partis natura genuinæ nobis naturam demonſtrabit.

§. 45. Dixi materiam eſſe ſeroſum ſive pituitoſo aqueum ſanguinem. Fluorem autem muliebrem eſſe affectum compoſitum, quia duo ſemper adſunt, ſanguinis & uteri. Hujus enim uti profluvium, ita illius ſeroſitas aut aquoſitas affectus eſt. Uterus igitur tanquam recipiens, ſanguis tanquam mandans roborari, & materia tenuitate peccans incraſſari debet. Ergò tales res requiruntur, quæ roborare & incraſſare poſſint. Roborant, quæ laxas uteri ſanguinisque fibras cogunt, utì ſunt adſtringentia & ἴσχαιμα dicta, quæ vel à proprietate, utì Jaſpis & ex Hellebori albi foliis cingulum, vel δυνάμει manifeſta agunt, ut in Diæta ſunt apud HIPP. II. de morb. mul. II. 5. lens, panicum, panis aſſatus in cinere aut bis coctus, caro leporina, columbi & palumbis, hę enim carnes, cùm ſanguinem valdè commendent AUTH. optimæ ſunt tàm elixæ quàm aſſatæ. In pharmacia adſunt Pimpinella, Myrtus, Plantago, Betonica, Corallium, Nux moſchata, Biſtorta, Burſa paſtoris, Mentha, Tormentilla, Cydonia, & plurima alia, quæ iterùm vel internè ſumpta vel exteriùs applicata juvant. Incraſſant, quæ materia implent vel glutinoſa, ut hæreat, vel craſsâ, ut vias obſtruat. Glutinoſam in Diæta præbent cibi glutinoſi, gelatinæ, pedes porcellorum, ἴτρια, κεγχρίνη HESYCHIO. In Pharmacia Mucilagines; v. g. Symphyti radix, Gummi Tragacanthæ, Ceraſorum &c. Cornu Cervini & è viſci baccis pulvis. Craſſam exhibent vel materiæ alienæ vel

næ vel ſanguis ipſe coagulatus. Aliena materia implent Gipſus, Gluten piſcium, Creta, Lapis Hæmatites, Fabrorum rubrica, Bolus Armena, Terra ſigillata, ſanguis Draconis. Sanguine verò coagulato tàm quæcunque vel actu vel poteſtate refrigerant, uti Roſæ, Sal prunellæ, Nitrum depuratum, Aquæ plantaginis, prunorum ſylveſtr. &c. tàm quæcunq; ἄρκην inducunt, uti ſunt ſemen Hyoſcyami, Mandragora, Papaver, Opium.

§. 46. Inventis itaque μετὰ λόγου materiis, quibus agendum, ſupereſt, ut videamus, quomodo, ſive quâ formâ, quantitate, tempore, in uſum vocari debeant. Monſtrant & determinant uſum remedii in noſtro caſu, vires, ſexus, partis laborantis ſitus, conſuetudo. Vires imbecillæ roborantia, ſexus deliciis gulæ deditus grata & jucunda, partis ſitus in profundo, ſpirituoſa & penetrantia, conſuetudo Germanorum parvæ molis medicamenta requirunt, quæ omnia ſi ſub adminiſtratione obſervanda, ſimplici rem expediri vix poſſe paret. Ergò è roborantibus & incraſſantibus ſeligi grata, penetrantia in parva mole efficacia, iterumque in formam gratam, penetrantem parvæq; doſeos redigi debent. Hæc omnia præſtat ſequens formula: Accipe Extracti Tormentillæ drachmam, ſemis Coralliorum præparatorum, Terræ ſigillatæ ana ſcriptulos duos, Laudani opiati grana tria. Detur ex aqua plantaginis vel burſæ paſtoris, vel cum Syrupo è roſis ſiccis & conſerva Roſarum veteri & acida fiat electuarium, vel convenienti vehiculo, addito in penetrationem aceto deſtillato, propinentur extracti Croci Martis adſtringentis ℈ ij. Quibus ſimiles formulæ è ſupradictis componi poſſunt innumeræ. Sexus autem muliebris, quia facilimè interna faſtidit, roborari uterus & ſtringi emplaſtro contra herniam antè & retrò impoſito poteſt,

cavendo,

cavendo, ne nimium hærens, mulieri dolorem, Medico ignominiam creet.

§. 47. Fluor albus in hiſtoria agmen claudens, meritò quidem primus eſſe in curatione debuiſſet, quia tamen præcaveri à Medico peritâ præcedentium curâ potuiſſet, iſtos primùm examinare debui, hujus autem medelam in hunc uſque locum reſervare. Morbus eſt compoſitus è profluentia & pituitoſitate. Illa eſt ῥευματισμὸς κατ' ἔκκρισιν, qui eſt fluxus humoris & morbus motûs. Hæc eſt ἀπόκρισις pituitæ, quæ eſt alienitas ſanguinis & morbus materiæ. Ergò iſtius Remedium eſt στάσις, ſive conſiſtentia humoris, illius verò retentio pituitoſi, quæ eſt proprietas ſanguiuis. Ergò duo ſunt indicata: Res humorem ſiſtens & pituitoſum retinens, qualem ut inveniamus materiam, attributa morbi conſiderare debemus. Morbus non eſt magnus. Ergò nec magnum Remedium. Magnus quidem eſt κατὰ φαντασίαν, utì diſtinguit A U T H. Defin. Med. quia in ſanguine longè ſe extendit, & multæ materiæ inhæret, non verò κατ' ἀποτέλεσμα, ſive effectu ac re ipsâ. Neque enim materia tota hîc ſubſtantiâ peccat, ſed poteſtate agit manifeſtâ, neq; valdè affligit, cùm rebus ſuis intereſſe mulierem licèt cum incommodo ſinat. Morbus diuturnus benignus eſt & mitis. Ergò Remedium tale poſtulat. Materiam Remedio ſufficientem monſtrant fontes, unde dicta accidentia fluunt, materia & pars affecta, ſine quibus nunquam eſſe morbus, nedum ejus accidentia poſſunt.

§. 48. Primò afficitur ſanguis, ſecundò uterus. Materia peccans pituita, ſive crudum ſanguinis eſt. Partes roborandæ. Materia verò vel jam ſeceſſit à communione totius & mortua eſt, vel non: quæ ſeceſſit, redire à totali privatione ad habitum vitæ nequit, igitur ex-

cludi, nec ullo modo ſiſti debet. Quæ verò nondum ſeceſſit, in officio retinenda & coquenda eſt. Retinetur, ſi gluten, quo ſingulæ ſanguinis partes uniuntur, ita firmetur, ut penetrare & continere poſſit. Gluten illud ſpiritus eſt, qui roboratus & auctus retinebit & coquet, quod antè ob imbecillitatem deſtituit. Redeunt itaque indicata omnia ad unum ſpiritûs robur, quippe hoc roborato retinebitur crudum ſanguinis, hoc retento ceſſabit apocriſis, apoſtaſis, & his ſublatis ſpontè deſinet fluxus. Affectiones iſtæ quatenus virium imbecillitatem, ſive ſpiritûs penuriam ſequuntur, ſymptomata ſunt & fonte exhauſto ſpontè ceſſant. Cùm igitur ſpiritûs robur indicatum ſit, res indicatum exhauſtura ſpiritum roborare, & ut è priùs dictis liquet, mitis, benigna, diuturna nec magna eſſe debet. Tale quid quia Chirurgia non habet, Diæta nobis & Pharmacia inſpicienda. Utraque verò cùm varii generis roborantia poſſideat, qualia è noſtra re ſint, iterum nobis natura rei, quam & propter quam roborare debent, demonſtrat. Illa ſpiritus, hæc pituita eſt. Illa conſervanda ſimilibus, hæc corrigenda contrariis. Spiritus eſt calidus, humidus, ſubtilis, mobilis. Ergò ſimilibus roborandus. Roboratio enim nihil aliud quàm propriæ naturæ conſervatio eſt. Pituita eſt cruda, frigida, humida, craſſa, coctilis tamen. Ergò contrariis corrigenda & coquenda. Quæ enim jam ſeparata ſanguini κτ' σύγχυσιν ſaltem miſcetur, ſecedendo mortua, totoque genere p. n. & incoctilis facta, evacuanda eſt. De quo poſtea.

§. 49. Omnes hæ conditiones monſtrant rem roborantem, quam quærimus, debere eſſe calidam, ſiccam, ſubtilem, mobilem. Siccam dico; quia licèt ſpiritûs humiditas ſimile requirat, finis tamen roborationis, materiæ

materiæ coctio non humiditatem ſpiritûs, ſed ſiccitatem intendere ſuâ humiditate præcipit. E' DIÆTA igitur conveniunt ἀλȣσίαι, vel ſi conſuetudo regionis aut individui φιλολȣ́τρȣ jubeat, lavetur θερμῷ μὴ πολλῷ, II. M. M. XII. 36. aut calore ſine aqua leviter ſudet, aut exemplo GALENI l. de præcogn. ad Epigenem, ungatur melle καθ' ἑκάστην ἡμέραν, & fricetur corpus τὰ μὲν πρῶτα διὰ σινδόνων μαλακωτάτων, εἶτα διὰ σκληροτάτων. Proſunt, ut cum HIPP. II. M. M. X. 10. pergam, περίπατοι, τὸ αἰωρέεσθαι καὶ ὀχέεσθαι καὶ μὴ ἠρεμεῖν. Ejusmodi enim lotione, unctione & motu minimè violento, ſpiritus excitatur potiùs, quàm exhauritur, & ſexui vitæq; generi perſonarum laborantium conveniunt. Conſtat quippe obſervatione, mulieres ruſticas & laborioſas à fluxu hoc immunes eſſe, cui nobiles & otioſæ ſunt obnoxiæ. Docet id HIPP. II. de morb. mul. IV. 4. hiſce verbis: Quæ ſuprà modum albæ ſunt (cui colori valdè ſtudent nobiliores) humidiores & ῥοωδέστεραι, ſunt, nigræ verò ſicciores & adſtrictiores. Quæ verò colore ſunt ſubfuſco & vinoſo, medium quid inter utrasque obtinent.

§. 50. Cibi porrò conveniunt εὔπεπτοι, quales μαλθακοὶ, ſubtiles & mobiles, quos facilè digerat languens calidum. Caveat à durioribus & δυσπέπτοις, uti ſunt carnes bubulæ, ovillæ, porcinæ. Reliquis carnibus junioribus præcepto HIPP. elixis (aſſatas tamen aviculas non excludit) utatur potiùs quàm piſcibus, niſi regionis ſitu aut religionis cultu ἰχθυόφαγοι ſint. Relinquendi autem marini & duri, ſeligendi cum HIPP. & GALEN. πετραῖοι, οἱ γὰρ πάντες ἀγαθὸν ἔδεσμα. Meth. Med. VIII. 2. Sed Medici antiqui, cur adeò facilè piſces conceſſerint, vide ſis apud MERCURIALEM var. lect. I. 25. Panem edat optimum, σιτώδη, fermentatum, vinumque odoratum, vetus & nigrum bibat.

§. 51. Condimentis ſalſis, acribus, quin modicè NOSTRA utatur nihil vetat. Nam cùm mitem ac ἀήθη ſupponamus morbum, metus non eſt ut δακνῶδες τὸ ῥόον fiat. II. M. M. XV. 18. Eo tamen caſu, quo puſtulæ & pruritus pudendis moleſta ſunt, ab iſtis abſtinere oportet, quia acris materia contraria indicat.

§. 52. E PHARMACIA conveniunt Hyſſopus, Aniſum, Calamus, Galanga, Cinnamomum, Nux Moſcata, Anthophylli, Angelica, Majorana & præ omnibus Mentha, Meliſſa & Roſmarinus. Iſtius enim ſolo & frequenti uſu multis fluorem album ſuppreſſum eſſe autor eſt DODONÆUS, & HIPP. ἡδύοσμον ἐσθίειν jubet. Illius miram efficaciam Patris mei Venerandi, ANTONII HELVIGII, experimentis ſcio. Hujus deniq; virtutem in morbis muliebribus admirabilem eſſe teſtatur P. MONAVIUS apud SCHOLTZIUM in Conſil. Ipſe HIPPOC. II. de morb. mul. laudat, & JLL. VAN DER LINDEN p. m. Præceptor meus non uno mihi nomine venerandus, hoc ſolo ſe ſanâſſe profitebatur. Quòd ſi denique vera Corallorum tinctura, de qua tot verba Thraſones nonnulli perdunt, à Chymicis genuinis & eruditis parari poſſet, iſtâ ſolâ fluorem hunc tolli poſſe, quia indicationes exhaurit, dubium mihi non eſt. Intereà dum de vera ſpem jubemur inchoare longam, utì cum fructu poſſumus, quam CL. HOEFERUS in ſuo Hercule deſcripſit, & præclarus artis uſu Doctor olim noſter JOAN. MICHAEL præ aliis nobis commendavit.

§. 53. Quamvis autem ſpiritus roboratus excernendæ quoque materiæ incoctili ſufficiens videatur, ſi tamen vel illa non cedat, vel ille non agat, quod agere debebat, utique cogi debent. Spiritus excitandus & officii ſui admonendus: Materia verò ejicienda vi

apertâ,

apertâ. Utrumque præſtant univerſalia vel particularia purgantia ἄνω ἢ κάτω. Materiam natura rei, in quam agere debent, oſtendit; pituitam enim & aquas ducentia ſeligenda.

§. 54. Inter univerſalia ſive ſanguinem reſpicientia HIPP. II. M. M. XIV. 9. in fortibus veratrum, in debili ῥίζην ἢ ἐλατήριον, & lac modò caprillum, modò bubulum, modò aſininum, ejusque ſerum coctum, ut flatus amittat, proponit. Verùm quid per radicem intelligi debeat, in incerto eſt. GALENUS in exeg. ita herbam deſcribit, ut cum Onoſmate conveniat, quod cùm fœtus ejicere dicat DIOSCORIDES, fortè quoque purgat. Sanè GALENUS ῥίζαν id habere λεπτὴν ἀσθενῶς καθαίρουσαν ait. Hoc interim in re incerta certum eſt, per radicem intelligere HIPP. purgans aliquod lene, ἢν γὰρ ἀσθενὴς fuerit ægrotans, ῥίζαν τε ἢ ἐλατήριον dare jubet.

§. 55. At verò dicat aliquis, feminæ imbecilli quomodo audet dare ἐλατήριον, CARDANI elogio, de fac. med. 402. Tyrannum medicamentorum validiſſimũ. Hunc Ego ad JULIUM POLLUCEM duco Onomaſt. IV. 25. ubi λυτήρια, ἐλατήρια, τὰ κινοῦντα vocari ait; quo ſi contentus non eſt ad JLL. HOFMANNUM Animadv. in Theophr. IV. hiſt. 6. & I. de Med. offic. X. 3. Elaterium pro omni purgante laxè ſumi perſpicuis docentem ablego. Hîc autem ἐλατήριον μικρὸν ἢ ἀσθενὲς intelligi, hoc eſt, omne leniens aut per ὑπίκεσιν purgans, docent non tantùm hæc verba ἢν ἀσθενὴς, ſed & additum de lacte ejusque ſero exemplum. Eligit modò aſininum & coquit, quando purgare magis cupit; modò quando magis nutrire & roborare & ſtringere, γάλα βοὸς θερμὸν vel apertiùs, θερμὸν ἀπὸ βοὸς, quod optimum eſſe validâ additâ ratione docet, in fluxu putà acri. καὶ

τοῦ καθαίρεται καὶ τρέφεται καὶ ἀμβλύνεται ὑπὸ τοῦ πιοῦ δὲ γάλακτος. Purgatur propter ſerum, ejusque nitrum, quod ſerum ac pituitæ, quod à ſpiritu roborato attenuatum eſt, per ἐπίκρασιν purgat. Nutritur & roboratur propter butyrum & caſeum; ſiſtitur & obtunditur propter eandem ſubſtantiam caſeoſam.

§.56. Particularia vel ventriculum ac primas vias, vel uterum reſpiciunt. Illum vomitoria à ſaburra liberant, & pro rei neceſſitate vel è ſale Vitr. vel metallorum croco, vel laudatâ nobis Aſari radice ac foliis parari poſſunt. Uterus roborandus eſt, nequit autem præſente materiâ, ergò illa purgantibus tollenda. Hoc HIPP. l. c. κόκκῳ τῷ κνιδίῳ ἢ τῇ ῥίζῃ τῆς δαφνίης, illud acerbis præſtat, quæ ibi videre licet.

§.57. Inventis jam materiis, quibus agendum, proximum eſt, ut quâ methodo, hoc eſt, quâ formâ, quantitate, quo tempore & ordine adhibere oporteat, inveſtigemus. Id verò alterum indicantium minùs principalium genus, τὰ προσταλικὰ, demonſtrant. Δεῖ enim, inquit HIPP. II. M. M. IV. 11. τὸν ὀρθῶς ταῦτα διαχειριζόμενον διαγινώσκειν ἑκάστοτε τὰς φύσιας τῶν γυναικῶν καὶ τοὺς καιροὺς, καὶ τὰς ἡλικίας καὶ τὰς ὥρας καὶ τοὺς τόπους καὶ τὰ πνεύματα. Quę ut nonnihil ad vulgi guſtum diſponamus, vulgarem diviſionem in res naturales, præternaturales & nonnaturales ſequemur. E naturalibus primum indicans Temperamentum tùm hominis, tùm partis patientis eſt, quod cùm vel ἰδιοκρασία vel ἰδιοσυγκρασία ſit, illius reſpectu NOSTRA vel ſanguinea, vel bilioſa, vel melancholica, vel pituitoſa propter ſanguinis conditionem fuit. Hujus verò, in certas res Sympathia vel Antipathia aut naturali aut adſcititia fuit. Poſterius tanquam occultũ & ὅλῃ τῇ οὐσίᾳ agens, cùm ſola obſervatione cognoſcatur, quis à nobis explicari poſſe, tacente HIPP. credat?

Priùs

Prius autem rationali conjecturâ aſſequi adeò difficile non eſt. Cùm enim HIPPOCR. l. c. 4. τὰς ὑπερλεύκους ὑγροτέρας τε καὶ ῥοωδεστέρας eſſe dicat, juſta oritur ſuſpicio, NOSTRAM valdè albam fuiſſe, præſertim quia GALEN. quoq; VI. de loc. aff. 5. ταῖς ἁπαλοσάρκοις καὶ φλεγματώδεσιν evenire frequentiùs ait. Intenſa autem albedo pituitoſi temperamenti indicina eſt, cui prout fuſci vel nigri plus minus miſcetur, ita etiam bilioſa magis minùs venit dicenda. Pituitoſam interim fuiſſe ſuppono. Partis laborantis, uteri, temperies, cùm calida propter ſanguinem ſit, in modo caloris, univerſalē corporis à ſanguine pariter provenientem ſequetur.

§. 58. Secundum Ætas eſt, quâ de licèt nihil addat in hiſtoria HIPPOCR. cùm tamen conſtanter ἐν τῇσι γεραιτέρῃσι τῶν γυναικῶν μᾶλλον γίνεσθαι, ἢ ἐν τῇσι νεωτέρῃσιν aſſerat II. de M. M. I. 1. VII. 10. IX. 21. ſenior fuiſſe videtur. Non autem ideò ex illis ſum, qui puellis aut virginibus fluorem hunc evenire incorruptis ἀδύνατον putant. Docent enim OBSERVATIONES contrarium & FERNELIUS in puella novem annorum vidit. Certum interim eſt rariùs virginibus ac puellis contingere, μᾶλλον δὲ ſenioribus, defloratis & mulieribus. Notandum autem, non ſimpliciter vetulas aut ætate confectas intelligi, ſed γεραιτέρας ſeniores adoleſcentibus, quo ſenſu in Aphoriſmis aliquando voce τῶν πρεσβυτέρων utitur. I. 26. 27.

§. 59. Tertium Sexus eſt, quem è ſola narratione, ſequiorem & femineum eſſe patet, ita ut frigidiorem & humidiorem temperiem, habitumque tumidum, mollem habuiſſe NOSTRAM, veriſimile evadat. Quartum à Viribus ſumitur, quæ omnibus feminis ob calidi paucitatem minùs robuſtæ, hic autem à morbo quoque proſtratæ & afflictæ ſunt. Quintum Status &

Vitæ

Vitæ genus eſt. Quoad illum, NOSTRA mater & fœcunda,& fortè de filiarum dote ſolicita fuit; tales enim curæ mulierculis cum ipſo fœtu naſci ſolent. Quoad hoc,certum quid affirmare nequeo. Conjectura eſt, nobile aut ſaltem urbanum , liberale ſi non luxurioſum, ſi non conjugale, ſaltem ſociale, curis plenum & otioſum fuiſſe. Quæ omnia, quare ſic & non aliter conjiciam, ſi prolixè exponere vellem, tædioſus & nimius forem. Conſuetudo denique ultimum ex hoc genere indicans dirimitur in publicam & privatam. Ad illam horæ prandendi, cœnandi, communis ratio curandi &c. pertinent, ad hanc quidquid in victu moris habuit NOSTRA. Hoc uti divinari nequeo, ita illud è Græcorum moribus deducere poſſem, ſed cùm non Græcis, ſed meis conterraneis ac civibus Medicinam facturus ſim, fruſtraneo labori parco. Tempus autem, quo prandemus vel cœnamus GERMANI pro varietate Provinciarum, Urbium, Anni temporum varium eſt. In certis quoque Provinciis ac Urbibus certus eſt & peculiaris curandi modus à Medicis iſtius loci diſcendus.

§. 60. E' præternaturalibus indicantibus ſunt morborum tempora, quorum ratione vel incipiente & recenti, vel inveterato laboravit NOSTRA, pariterque vel in principio Medicum vocavit, vel ſerò demùm cum mala per longas moras invaluêre. NOSTRÆ inveteratum fuiſſe malum non pauca docent. E' nonnaturalibus denique aër & ſitus loci indicant. Qualis autem Græciæ & Patriæ HIPP. hodiè Turcis Stampul dictæ ſitus & aër ſit, hîc non attingo. Inſulam fuiſſe notum eſt, ut ita cum noſtra patria mari propinqua, non tamen calore tanto exuſta, modo quodam conveniat. Anni tempus quale fuerit, cùm taceat HIPPOCR. neſcio; hyemem ſuppono. *§. 61.* Jam

§. 61. Jam ad indicata veniamus. Monſtrant Circumſtantiæ inter cætera Ordinem medicamentorum, hoc enim in tanta neceſſariorum varietate opus eſt. Inchoanda igitur medicatio tàm in recenti quàm inveterato morbo à Vomitorio, ut viæ per quas reliqua medicamenta naturæ grata tranſire debent, pateant. Forma & Doſis propter ſexum, ſtatum, vitæ genus & germanam conſuetudinem, debet eſſe grata, tuta, efficax & parva. Grata quæ pro guſtu patientis vel inſipida, vel dulcis, vel acida, vel amara eſt. Tuta quæ multo uſu probata Doſi non excedit. Efficax & parva quæ à quisquiliis ac remoris pura eſt. Ergò vel Oxymel vomitivum SALÆ & Oxyſaccharum ANTUERPIENSIUM ex aqu. fœniculi vel alia grata & convenienti dandum, vel Aſari coägulum, vel ejus ſal, vel conſerva Emetica ULTRAIECTINORUM & alia inde parata, vel croci metallorum infuſum è vino vel aqua conveniente, vel ſero ſapphirino, vel ipſe crocus in ſubſtantia cùm Menthæ conſerva vitriolata aut ſimili. Hæc enim omnia efficacia ſunt in parva doſi pro materiæ natura determinanda. Diaſarum FERNELII quòd multi laudant, & imbecillibus non obeſſe dicunt, propter Doſin nimiã ad ſex drachmas vel unciam minimè convenit. Tribus enim drachmis, quam vulgò Doſin in antidotariis habent, inefficax eſſe docet JLL. HOFMANNUS de med. off. I.4.10. Tempus exhibitionis, cùm nihil urgeat, matutinũ & conveniens jejunium, donec perfecerit medicamentũ quod debet, quatuor vel quinq; horarũ eſto. Quòd ſi fortè mulier vomere inepta ſit, purgans per alvum lene è familia ſupra dictorum ſumi debet.

§. 62. Poſt viarum apertionem ſtatim ſpiritum roborare materiis ſuprà dictis oportet. Igitur quod ad Alimentorum adminiſtrationem ſpectat, NOSTRA quia femina, nobilis, curis plena, jentaculo, prandio,

merendæ,cœnæ aſſueta, aër frigidus & locus mariti-
mus eſt, paulò liberaliùs haberi debet, quàm vel tem-
peramenti paucus calor, vel imbecillitas, vel otium,
vel morbi vetuſtas requirant. Jentaculo igitur & me-
renda abſtineat, ſolitis autem horis prandeat atq; cœ-
net, ita ut pro ſuo palato, ſine tamen interdictis, mini-
mè ad ſatietatẽ ſumat, hoc enim pacto rectiùs digeren-
tur, nec opprimẽt, ſed roborabunt imbecille calidũ.

§.63. Quòd verò rectum Medicamentorum uſum concernit, tria in illis, Forma, Doſis & Tempus exhibitionis conſideranda. Forma ob cauſas jam dictas tuta, grata, & efficax ſit. Tuta erit ſi experta. Grata ſi boni ſaporis, coloris & odoris. Efficax, ſi penetrabilis & ſolutu facilis. Tuta quidem & efficacia è materiis laudatis Decocta ſunt, ſed minùs væcordi mulierum palato grata, & noſtro loco non valdè uſitata. Trochiſci, Boli, Condita & Electuaria bona, Olea, Spiritus, Tincturæ & Extracta aptiſſima ſunt. Tali autem omnes hę formę ordine adhibẽdę. Primò ut ſpiritus vomitorio vel purgante diſſipatus refocilletur citò, Extracta, Spiritus, Olea & Salia volatilia uſurpanda ſunt, quia iſta omnia ſubitò in ſanguinem rapiuntur. Deinde verò Pulveres, Trochiſci, Conſervæ, Condita & Electuaria magis conveniunt, quia ventriculum ſimul Atonia laborantem mora diuturniore roborant. Deniq; fiant è prioribus mixturæ, & propter morbi diuturnitatem, ne nauſea creetur, modò hæc, modò illa ſeligatur forma, pro cujus natura & conditione Doſin & tempus exhibitionis facilè determinare licet. Ego verò quod non addam ægrè nemo ferat, quia formulas conſarcinare & librũ pro diſputatione ſcribere præter inſtitutum nolo.

§.64. Intereà temporis uterum purgare quidem ſub initium, deinde abſtergere, deniq; adſtringentibus roborare oportet. Purgantia & Abſtergentia forma li-

quida

quida inſtar clyſterum per metrenchytam injiciantur. Adſtringentia autē, cùm vel liquida, vel ſolida, vel media pręſcribantur, & ad iſta fotus Inſeſſus, Clyſteres, ad illa Peſſi, ad hæc, Unguenta, Emplaſtra, Cerota & Suffitus pertineant, negligi ex iis poſſunt Unguenta, Fotus & Inſeſſus, quia vix penetrant, Emplaſtra, quia pubi nimis adhærent, Suffitus; tàm quia nec facilè infundibulum admittunt, nec calefactū ferre poſſunt mulieres, quàm quia quantumvis adſtringentium fumus penetrat, igneaque vi venas utplurimùm aperit atq; dilatat. Peſſi; quia turpes & collo uteri dicati ſunt. Clyſteres autem & Cerota in uſum vocari poſſunt. Clyſteres; quia NOSTRA virum fuit experta & partum, ipſumq; uteri cavum collui debet. Cerota; quia minus tenaciter hærent & virtutes medicamentorum nihilominùs, imò rectiùs habent & deferunt.

§. 65. Et hæc omnia ſi cum judicio in TIMORE DOMINI adhibeantur, dubium non eſt, quin curari ac ſanari poſſit, qui ſatis longus ac pertinax eſt morbus, & ſæpè poſt curatam quoq; curam à vehementi ſpiritus agitatione ſenioribus inprimis ſolet reverti. È vero quippe divinus Senex: II. M. M. XIV. 30. 31. *ὅσαι γεραίτεραι εἰσιν, ἐνίοτε ὑποστρέφει ἡ νοῦσος, καὶ ἀπόλλυνται, τῇσι δὲ νέῃσιν οὐ θανατώδης.* Rationem in præcedentibus dixit, II. M. M. XII. 40. *ὅτι αἱ γεραίτεραι οὐ δύνανται ἀναφέρειν, ἀλλ᾽ ἀπόλλυνται ὑπὸ ἀσθενείης.*

§. 66. Deniq; ſi non arrident, quæ mihi jam videntur ſufficere, delicatiorum palatis, PLINII hiſce verbis excuſo: Ardua res eſt vetuſtis novitatem dare, novis autoritatem, obſoletis nitorem, obſcuris lucem, faſtiditis gratiam, dubiis fidem, omnibus vero naturam & naturæ ſuæ omnia. Itaque etiam non aſſequutis voluiſſe abunde pulchrum & magnificum eſt.

SOLI DEO SIT GLORIA.

15-58

J666
H477e